

Sygn. akt I UK 186/16

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)
SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)
SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania I.Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.

z udziałem zainteresowanej: K.W.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 maja 2017 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się I.Z. od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 26 listopada 2015 r., sygn. akt V Ua .../15,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z dnia 11 sierpnia 2014 r. na podstawie art. 84 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.) zobowiązał I. Z., prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą S. (dalej płatnik składek), do zwrotu nienależnie wypłaconego K. W. (dalej zainteresowana) zasiłku macierzyńskiego i zasiłku chorobowego w łącznej kwocie 31.277,09 zł. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że przyjęta do podstawy wymiaru zasiłków premia w wysokości 10.000 zł, wypłacona zainteresowanej w październiku 2013 r., dotyczyła prowadzenia projektów za okres od maja do października 2013 r. Wobec tego należało wliczyć ją do podstawy wymiaru w kwocie 1.666,67 zł. Oznacza to, że przyjęta pierwotnie podstawa wymiaru była wadliwa, a powstała różnica w wysokości wypłaconych świadczeń podlega zwrotowi.

W odwołaniu od tej decyzji płatnik składek podniósł, że wypłacił zainteresowanej wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy, ustalając jego podstawę w oparciu o wynagrodzenie ustalone w umowie o pracę za październik 2013 r., uwzględniające nowy wymiar czasu pracy oraz wypłaconą w tym samym miesiącu nagrodę uznaniową. Regulamin przyznawania nagród uznaniowych nie określa okresu za jaki nagroda jest przyznawana. Zawiera jedynie zapis, że premia nie przysługuje za dni niezdolności do pracy, za które pracownik otrzymuje wynagrodzenie lub zasiłek chorobowy.

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. wyrokiem z dnia 24 czerwca 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że płatnik składek nie jest zobowiązany do zwrotu wypłaconego zainteresowanej zasiłku macierzyńskiego i zasiłku chorobowego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 31.277,09 zł za okres od dnia 9 grudnia 2013 r. do dnia 30 kwietnia 2014 r.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że płatnik składek prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą S. – I. Z. w K., w ramach której prowadzi pracownię projektową, zajmującą się wykonywaniem projektów instalacji sanitarnych. Od dnia 1 czerwca 2013 r. płatnik zatrudniał zainteresowaną na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony na stanowisku asystenta projektanta w pełnym wymiarze

czasu pracy. We wrześniu 2013 r. zainteresowana pracowała w wymiarze $\frac{3}{4}$ etatu, a od dnia 1 października 2013 r. w pełnym wymiarze czasu pracy. W dniu 2 maja 2013 r. oraz w dniach: 13 - 17 maja 2013 r., 17 - 28 czerwca 2013 r., 1 - 5 lipca 2013 r., 19 - 23 sierpnia 2013 r. zainteresowana przebywała na urlopie wypoczynkowym, a w pozostałe dni robocze pracowała w delegacjach. Pracownia C. Inżynieria i Komputery w K. w maju 2013 r. zleciła płatnikowi składek wykonanie dwóch projektów, tj. budynku Regionalnego Centrum Krwiodawstwa oraz budynku Naukowo - Dydaktycznego dla Wydziału Nauk o Zdrowiu. Nie od razu przystąpiono do ich wykonania bowiem odbywały się konsultacje i uzgodnienia szczegółów niezbędnych do realizacji projektów, w których nieraz brała udział zainteresowana. Płatnik powierzył wykonanie projektów zainteresowanej w październiku 2013 r., kiedy otrzymał materiały umożliwiające rozpoczęcie prac związanych z projektami (między innymi podkłady budowlane, architektoniczne i konstrukcyjne w wersji elektronicznej, mapy, technologia obiektu i materiały pomocnicze). Zainteresowana realizowała powierzone jej projekty w pracowni płatnika w październiku 2013 r., stosując odpowiednie programy komputerowe do projektowania instalacji. W budynku Regionalnego Centrum Krwiodawstwa projektowała wszystkie instalacje, a w budynku Naukowo - Dydaktycznym dla Wydziału Nauk o Zdrowiu instalacje wentylacji mechanicznej. Płatnik składek w październiku 2013 r. wypłacił zainteresowanej wynagrodzenie za pracę w kwocie 2.250 zł brutto oraz nagrodę uznaniową w kwocie 10.000 zł brutto za duże zaangażowanie i wkład pracy przy obu projektach. Organ rentowy wypłacił zainteresowanej zasiłek chorobowy za okres od dnia 9 grudnia 2013 r. do dnia 23 stycznia 2014 r. i zasiłek macierzyński za okres od dnia 24 stycznia 2014 r. do dnia 30 kwietnia 2014 r., przyjmując do podstawy wymiaru zasiłków wynagrodzenie określone w umowie o pracę za październik 2013 r. oraz nagrodę uznaniową wypłaconą w tym samym miesiącu w kwocie 10.000 zł, zgodnie z przedłożonym przez płatnika składek w dniu 9 stycznia 2014 r. zaświadczeniem na druku ZUS Z-3.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności podniósł, że stosownie do art. 36 ust. 4 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 372 ze zm., dalej jako

ustawa zasiłkowa) podstawę wymiaru zasiłku chorobowego ustala się z uwzględnieniem wynagrodzenia uzyskanego u płatnika składek w okresie nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego, w trakcie którego powstała niezdolność do pracy. W razie zmiany umowy o pracę lub innego aktu, na podstawie którego powstał stosunek pracy, polegającej na zmianie wymiaru czasu pracy, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego stanowi wynagrodzenie ustalone dla nowego wymiaru czasu pracy, jeżeli zmiana ta nastąpiła w miesiącu, w którym powstała niezdolność do pracy, lub w miesiącach, o których mowa w art. 36 (art. 40 ustawy). Premie, nagrody i inne składniki wynagrodzenia przysługujące za okresy miesięczne wlicza się do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w kwocie wypłaconej pracownikowi za miesiące kalendarzowe, z których wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru zasiłku. Składniki wynagrodzenia, o których mowa w art. 42 ust. 1, przysługujące za okresy kwartalne, wlicza się do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w wysokości stanowiącej 1/12 kwot wypłaconych pracownikowi za cztery kwartały poprzedzające miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy. Składniki wynagrodzenia, o których mowa art. 42 ust. 1, przysługujące za okresy roczne, wlicza się do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w wysokości stanowiącej 1/12 kwoty wypłaconej pracownikowi za rok poprzedzający miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy. Przepisy ust. 2 i 3 art. 42 stosuje się odpowiednio do składników wynagrodzenia wypłacanych za inne okresy (art. 42 ust. 1-4 ustawy zasiłkowej). Z kolei, zgodnie z art. 47 ustawy zasiłkowej przepisy art. 36-42 i art. 45 stosuje się odpowiednio przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku macierzyńskiego.

W ocenie Sądu Rejonowego przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że płatnik składek powierzył zainteresowanej wykonanie projektów w październiku 2013 r., kiedy otrzymano materiały umożliwiające rozpoczęcie prac projektowych. Za przekonujące uznał wyjaśnienia płatnika składek dotyczące zeznań złożonych przed organem rentowym w dniu 10 marca 2014 r., wedle których płatnik w okresie maj – październik 2013 r. prowadził równolegle dwa bardzo ważne projekty, a przez wskazany okres rozumiał okres, w którym mówiło się o projektach, a nie samą pracę nad ich realizacją. Sąd Rejonowy wskazał, że w

okresie maj - sierpień 2013 r. zainteresowana przebywała na urlopie wypoczynkowym i w delegacjach, stąd nie miała możliwości czasowych, aby zrealizować zlecone projekty. Z tego względu organ rentowy prawidłowo wypłacił zainteresowanej zasiłek chorobowy i zasiłek macierzyński za wyszczególnione w zaskarżonej decyzji okresy przyjmując do podstawy ich wymiaru wynagrodzenie ustalone w umowie o pracę za październik 2013 r. oraz obliczając na podstawie art. 42 ust. 1 ustawy zasiłkowej nagrodę uznaniową wypłaconą w tym samym miesiącu w kwocie 10.000 zł, zgodnie z przedłożonym, prawidłowym zaświadczeniem płatnika składek na druku ZUS Z-3.

Organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego w całości apelacją, domagając się jego zmiany i oddalenia odwołania. W apelacji zarzucono naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 42 i art. 47 ustawy zasiłkowej.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. wyrokiem z dnia 26 listopada 2015 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy w motywach orzeczenia stwierdził, że podziela ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, ale nie zgadza się z dokonaną oceną dowodów i rozważaniami prawnymi poczynionymi na ich podstawie. Płatnik składek złożył bowiem zaświadczenie ZUS Z-3, podając nieprawdziwe dane dotyczące wypłaty nagrody uznaniowej, co spowodowało wypłatę zasiłku chorobowego i zasiłku macierzyńskiego w zawyżonej wysokości. Zdaniem Sądu Okręgowego, ocena zeznań płatnika składek i zainteresowanej prowadzi do wniosku, że nagroda wypłacona w październiku 2013 r. w rzeczywistości dotyczyła pracy zainteresowanej nad projektami od maja do października 2013 r. Oba projekty wymagały znacznego nakładu pracy, rozłożonego w czasie. Z zeznań złożonych spontanicznie przed organem rentowym wynikało, że płatnik składek i zainteresowana od maja 2013 r. brali udział w spotkaniach roboczych dotyczących tych projektów. W ocenie Sądu Okręgowego, nie jest możliwe, by zainteresowana wykonała ogrom pracy związanej z tymi projektami w jednym tylko miesiącu, zważywszy, że w październiku 2013 r. była w zaawansowanej ciąży, a w listopadzie 2013 r. rozpoczęła się jej nieprzerwana niezdolność do pracy. Również kwota nagrody uznaniowej budzi duże wątpliwości, ponieważ znacznie przewyższała

miesięczne wynagrodzenie zainteresowanej, a płatnik składek wcześniej żadnemu pracownikowi nie przyznał nagrody. Zdaniem Sądu Okręgowego, zaświadczenie ZUS Z-3 zostało wystawione w celu uzyskania przez zainteresowaną świadczeń z ubezpieczenia społecznego w wyższej niż należna wysokości. W wyniku wprowadzenia w błąd organu rentowego przez płatnika co do okresu, za który zainteresowana otrzymała nagrodę, jej świadczenia z tytułu zasiłków uzyskały poziom niewspółmiernie wysoki w stosunku do uzyskiwanego przez nią wynagrodzenia. Biorąc pod uwagę, że nagroda uznaniowa została zainteresowanej rzeczywiście wypłacona, to należało ją uwzględnić w podstawie wymiaru obu zasiłków według zasad wynikających z art. 42 ustawy zasiłkowej, czyli w kwocie 1.666,67 zł (1/6 z 10.000 zł). Skoro wypłata zasiłków w zawyżonej wysokości spowodowana była podaniem nieprawdziwych danych w zaświadczeniu ZUS Z-3, to zgodnie z art. 84 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązek zwrotu powstałej różnicy w wysokości świadczeń chorobowych wraz z odsetkami obciąża płatnika składek.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wniósł płatnik składek, zaskarżając wyrok w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu. W skardze - opartej na obydwu podstawach przewidzianych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. - zarzucono:

1) naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 84 ust. 1, ust. 2 pkt 2 oraz ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że skarżący jest zobowiązany do zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia, mimo braku zaistnienia przesłanek, które uzasadniałyby zastosowanie tego przepisu, tj. braku przesłanki „przekazania nieprawdziwych danych” przez skarżącego, które miały wpływ na prawo do świadczeń chorobowych i z tytułu macierzyństwa oraz art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej przez błędne zastosowanie i przyjęcie, że nagroda uznaniowa przyznana zainteresowanej za pracę świadczoną w październiku 2013 r. powinna zostać rozliczona za pracę wykonywaną od maja do października 2013 r., czyli przez 6 miesięcy, a nie w październiku 2013 r.;

2) naruszenie przepisów postępowania, a to art. 244 § 1 i 2 k.p.c. przez przyjęcie, że zaświadczenie ZUS Z-3 wydane przez pracodawcę ma charakter

dokumentu urzędowego, gdy tymczasem pracodawca nie jest podmiotem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej, uprawnionym na podstawie przepisów do wystawiania takich dokumentów, a co za tym idzie informacje w nim zawarte powinny być uprzednio weryfikowane przez organ rentowy przed wydaniem decyzji o przyznaniu świadczeń z ubezpieczenia społecznego, natomiast późniejsze kwestionowanie wysokości przyznanego świadczenia nie powinno rodzić konsekwencji w stosunku do płatnika w postaci zwrotu wypłaconych świadczeń przez organ rentowy.

W uzasadnieniu podstaw skargi podniesiono, że skarżący jako pracodawca miał obowiązek wydania zainteresowanej zaświadczenia ZUS Z-3, co wynika z § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2014 r., poz. 1594). Organ rentowy wszczynając postępowanie w przedmiocie przyznania świadczeń z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa powinien zatem rozważyć, czy do wniosku o przyznanie świadczenia dołączono wszystkie niezbędne dokumenty i czy zawarte w nich dane są wystarczające do podjęcia stosownej decyzji co do przysługiwania prawa oraz wysokości świadczenia. W orzecznictwie sądów powszechnych dominuje pogląd, że organ rentowy odpowiedzialny za wypłatę świadczeń z ubezpieczeń społecznych nie jest zwolniony z dokładnego zbadania kierowanej do niego dokumentacji. Jeśli więc pobranie nienależnych świadczeń spowodowane było nie tylko błędem pracodawcy, ale i organu rentowego, nie można żądać od płatnika składek zwrotu tychże świadczeń. Skoro dane podane w zaświadczeniu budziły wątpliwości, to organ rentowy powinien je zweryfikować w trakcie postępowania o przyznanie świadczenia. Ponadto Sąd Okręgowy stwierdził nieprawdziwość informacji podanych w zaświadczeniu ZUS Z-3 wyłącznie na podstawie założenia, że wykonanie dwóch projektów budynków byłoby nierealne w ciągu jednego miesiąca oraz że wysokość samej nagrody uznaniowej kilkukrotnie przewyższała zarobki zainteresowanej, gdy pracodawca nie wypłacał wcześniej takich świadczeń. Tymczasem z zeznań stron i świadków wynika, że do prac nad projektami można było przystąpić dopiero po zakończeniu konsultacji i po otrzymaniu stosownych

materiałów.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o oddalenie skargi oraz o zasądzenie od skarżącego na jego rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie, mimo że nie wszystkie podniesione w niej zarzuty są zasadne. W rozpoznawanej sprawie poza sporem pozostaje, że zgodnie z art. 61 ust. 3 ustawy zasiłkowej do wypłaty zasiłku chorobowego i macierzyńskiego należnego zainteresowanej obowiązany jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych, któremu pracodawca przedkłada zaświadczenie zawierające zestawienie składników wynagrodzenia za pracę, które w rozumieniu ustawy zasiłkowej stanowią podstawę wymiaru świadczenia. Wzór przedmiotowego zaświadczenia określony został w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, którego przepisy obowiązywały do dnia 31 grudnia 2015 r. i uchylone zostały z dniem 1 stycznia 2016 r. ustawą z dnia 15 maja 2015 r. o zmianie ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1066). W przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem płatnik składek sporządzał zaświadczenie na druku ZUS Z-3, stanowiącym załącznik nr 1 do cytowanego powyżej rozporządzenia z dnia 2 kwietnia 2012 r.

Przedmiotowy druk ZUS Z-3 skarżący przedłożył w grudniu 2013 r. Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych celem wypłaty zasiłku chorobowego zainteresowanej, uwidaczniając w nim wysokość należnego wynagrodzenia za pracę ustalonego w październiku 2013 r. – w związku ze zmianą wymiaru czasu pracy - oraz wypłaconą w tym miesiącu nagrodę uznaniową. Uwzględniając podane w zaświadczeniu składniki wynagrodzenia organ rentowy ustalił podstawę wymiaru zasiłku chorobowego, a następnie zasiłku macierzyńskiego, przyjmując do ustalenia podstawy wymiaru wynagrodzenie zasadnicze w kwocie 2.250 zł brutto

oraz nagrodę uznaniową w kwocie 10.000 zł. Natomiast postępowanie wyjaśniające odnośnie do okresu, za który została wypłacona nagroda organ rentowy wszczął dopiero w marcu 2014 r.

W prawie ubezpieczeń społecznych obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w ujęciu podmiotowym i przedmiotowym określa art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z jego ust. 1, osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, natomiast w myśl ust. 6, jeżeli pobranie nienależnych świadczeń zostało spowodowane przekazaniem przez płatnika składek lub inny podmiot nieprawdziwych danych mających wpływ na prawo świadczeń lub ich wysokość, obowiązek zwrotu tych świadczeń wraz z odsetkami, o których mowa w ust. 1, obciąża odpowiednio płatnika składek lub inny podmiot. Dokonując wykładni art. 84 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 września 2014 r., II UK 570/13 (OSNP 2016 nr 1, poz. 11), stwierdził, że przedmiotem zwrotu nienależnie pobranego świadczenia są świadczenia przyznane lub wypłacone przez organ rentowy bez podstawy prawnej z powodu przekazania przez płatnika lub inny podmiot nieprawdziwych danych mających wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. W tym wypadku płatnik składek (pracodawca) może być obciążony zwrotem świadczenia tylko wówczas, gdy przekazał organowi rentowemu dane stanowiące podstawę przyznania świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2009 r., I UK 77/09, LEX nr 558288) oraz gdy były to dane nieprawdziwe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2000 r., II UKN 1/00, OSNAPiUS 2002 nr 9, poz. 218). Przekazanie nieprawdziwych danych stanowi czyn niedozwolony, konieczne jest więc stwierdzenie winy według hipotezy: kto przekazuje Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych nieprawdziwe dane, zobowiązany jest do zwrotu kwot świadczonych na ich podstawie.

Podobny pogląd zaprezentowany jest w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2015 r., I UK 206/14 (LEX nr 1653740), w którym przyjęto, że „ustalając wykreowaną w art. 84 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zasadę odpowiedzialności płatnika za podanie nieprawdziwych danych, należy odwołać się do poglądów wyrażonych przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 października

2013 r., I UK 103/13 (LEX nr 1463838), w którym rozważana była przesłanka odpowiedzialności płatnika składek na podstawie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 ze zm.) za nieprzekazanie danych lub przekazanie nieprawdziwych danych, od których jest uzależniona stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe. Również i w komentowanym zakresie jest to sytuacja podobna do odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Płatnik powinien więc spotkać się z sankcją za niewykonanie lub nienależyte wykonanie swojego obowiązku nałożonego przepisami prawa, chyba że jest to następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności (domniemanie odpowiedzialności, tak jak to przewiduje art. 471 k.c.). Powyższa konstatacja uprawnia zatem do stwierdzenia, że konieczną przesłanką odpowiedzialności płatnika na podstawie art. 84 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest wina płatnika w niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu przekazania organowi rentowemu wymaganych informacji, polegająca na niedochowaniu należytej staranności (por. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 16 lutego 2017 r., III AUa 698/16, LEX nr 2256952; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 listopada 2016 r., III AUa 966/16, LEX nr 2202727 czy wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 czerwca 2016 r., III AUa 1122/15, LEX nr 2086205).

Z kolei w wyroku z dnia 24 stycznia 2017 r., I UK 36/16 (LEX nr 2237288), Sąd Najwyższy odwołując się do uchwały z dnia 19 października 1988 r., III UZP 33/88 (OSNAPiUS 1989 nr 12, poz. 199), wskazał, że obowiązek zwrotu nienależnie pobranych świadczeń obciąża płatnika składek poza zakresem ubezpieczeniowego pojęcia „świadczeń nienależnie pobranych”, gdyż nie polega na „zwrocie świadczeń”, lecz na wyrównaniu szkody wyrządzonej przez spowodowanie wypłacenia przez organ ubezpieczeń społecznych świadczeń, osobie, której się nie należały. Także w doktrynie zauważa się, że sformułowanie „obowiązek zwrotu świadczenia” jest nieprecyzyjne i mylące, gdyż obowiązek płatnika nie polega na zwrocie świadczenia, lecz w istocie na wyrównaniu szkody wyrządzonej przez spowodowanie wypłacenia przez organ ubezpieczeń

społecznych świadczeń nienależnych (por. S. Płażek, Z. Salomon: Zwrot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, *Palestra* 1988 nr 8-9, s. 56). Przyjmuje się zatem, że odpowiedzialność płatnika składek z tytułu naprawienia szkody wyrządzonej wskutek podania organowi rentowemu nieprawdziwych danych i spowodowania w ten sposób wypłaty nienależnego świadczenia jest odpowiedzialnością deliktową, opartą na winie sprawcy (por. R. Babińska: Pojęcie i rodzaje błędu organu rentowego lub odwoławczego, *Państwo i Prawo* 2005 nr 12, s. 58). W żadnym razie nie ona charakteru absolutnego i nie jest niezależna od zachowania organu rentowego.

Nie budzi zatem wątpliwości, że hipotezą art. 84 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych objęte są sytuacje przekazywania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych przez płatnika składek danych mających wpływ na podjęcie przez organ rentowy decyzji o przyznaniu ubezpieczonemu prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych i ich wysokości (a więc także tych informacji, które w świetle art. 61 ust. 3 ustawy zasiłkowej wpływają na ustalenie podstawy wymiaru zasiłku chorobowego i macierzyńskiego), jeśli dane te okażą się nieprawdziwe. Ponadto czym innym są „dane nieprawdziwe”, a czym innym „dane nieprawidłowe”, „niekompletne” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2012 r., II UK 39/12, *Monitor Prawa Pracy* 2013 nr 1, s. 49-50). Wskazać w tym miejscu należy, że przekazywanie organowi rentowemu przez płatników składek niezbędnych danych następuje w formie właściwych dokumentów. W konsekwencji również dane, o jakich mowa w art. 84 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, to dane zamieszczone w odpowiednich dokumentach wymienionych w przepisach tej gałęzi prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2009 r., I UK 77/09, LEX nr 558288). W realiach rozpoznawanej sprawy są to dane dotyczące ustalenia podstawy wymiaru zasiłku chorobowego oraz macierzyńskiego przekazywane Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych przez pracodawcę na druku ZUS Z-3. Stanowią je składniki wynagrodzenia za pracę, które zostały wypłacone pracownikowi przez pracodawcę na podstawie przepisów prawa pracy. Warunki wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą ustalane są zazwyczaj w układach zbiorowych pracy bądź regulaminach wynagradzania lub indywidualnie w umowie o pracę. To oznacza, że decydujące

znaczenie dla oceny jaki charakter ma dany składnik wynagrodzenia i za jaki okres przysługuje mają wewnątrzzakładowe regulacje płacowe danego pracodawcy.

Jak prawidłowo podnosi skarżący w uzasadnieniu podstaw skargi, zaświadczenie ZUS Z-3 nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot je wydający nie jest organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej, a tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Nie może jednak zniknąć z pola widzenia, co uwypuklił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 lutego 2015 r., II UK 127/14 (OSNP 2016 nr 11, poz. 143), a do poglądu tego odwołuje się również skarżący, że chociaż zaświadczenie takie nie jest dokumentem urzędowym, to stanowi w postępowaniu przed organem rentowym dowód pozwalający stwierdzić okoliczności mające wpływ na prawo i wysokość świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Z tego względu rozpoznając wniosek o przyznanie danego świadczenia, organ rentowy powinien rozważyć, czy zawarte w przedstawionych mu dokumentach dane wystarczają do podjęcia decyzji w kwestii prawa ubezpieczonego do dochodzonego świadczenia i jego wysokości. Jeśli nie - powinien zażądać dostarczenia brakujących dokumentów bądź wyjaśnić wątpliwości wynikające z analizy zawartych w nich informacji. Takich czynności wyjaśniających nie podjął organ rentowy przed wydaniem decyzji o przyznaniu zainteresowanej zasiłku chorobowego i ustalającej podstawę jego wymiaru w oparciu o składniki wynagrodzenia uwidocznione przez skarżącego w druku ZUS Z-3. Natomiast poza sporem pozostaje, że skarżący przyznał i wypłacił zainteresowanej w październiku 2013 r. nagrodę uznaniową w kwocie 10.000 zł, za „duże zaangażowanie i wkład pracy” w realizację zleconych jej dwóch projektów, wyszczególniając powyższy składnik wynagrodzenia w przedłożonym organowi rentowemu zaświadczeniu. Tym sposobem nie można zarzucać skarżącemu, że do organu rentowego zostały w zaświadczeniu ZUS Z-3 przekazane nieprawdziwe dane. Powyższe informacje można ewentualnie potraktować, mając na uwadze ustalenia faktyczne, które legły u podstaw wydania zaskarżonego wyroku, a którymi Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany, jako „dane niekompletne”. Oceny takiej należy dokonywać między innymi przez pryzmat obowiązującego u skarżącego pracodawcy regulaminu wynagradzania bowiem,

zgodnie z art. 77² k.p., stanowi on źródło regulowania wynagrodzeń za pracę u pracodawcy, który nie jest objęty układem zbiorowym pracy. Z regulaminu tego, co podnosi skarżący w odpowiedzi na odwołanie oraz w uzasadnieniu skargi kasacyjnej, nie wynika za jaki okres przyznawana jest nagroda pracownikowi, a decyzja co do przyznania pracownikowi nagrody uzależniona jest wyłącznie od uznania pracodawcy. W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że nagroda nie jest uzależniona od spełnienia przez pracownika konkretnych warunków, a jej przyznanie zależy wyłącznie od uznania pracodawcy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2006 r., II PK 13/16, OSNP 2007 nr 17-18, poz. 254 i powołane tam orzeczenia). Prowadzi to do wniosku, że organ rentowy nie może zasadnie przypisać skarżącemu zawinionego działania bądź rażącego niedbalstwa w postaci niepodania okresu wykonywania zadań, stanowiących o przyznaniu zainteresowanej nagrody, prowadzącego do ustalenia zawyżonej podstawy wymiaru zasiłku chorobowego i macierzyńskiego wskutek nierozliczenia kwoty nagrody przez sześć miesięcy, skoro w ocenie skarżącego przyznanie nagrody związane było z „dużym zaangażowaniem i wkładem pracy w październiku 2013 r. w realizacji projektów”. Podkreślenia również wymaga, że organ rentowy nie jest zwolniony z obowiązku weryfikacji danych zawartych w przekazywanych mu zaświadczeniach na etapie postępowania mającego na celu ustalenia prawa do świadczenia i jego wysokości, jeśli dane podane przez płatnika składek budzą wątpliwości organu rentowego. Stąd w orzecznictwie sądów powszechnych, co zauważa Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 lutego 2015 r., II UK 127/14, utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym jeżeli pobranie nienależnych świadczeń spowodowane było nie tylko błędem pracodawcy, ale i organu rentowego, nie można żądać od płatnika zwrotu tych świadczeń (zob. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 października 2015 r., III AUa 807/15, LEX nr 1927688; wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 24 czerwca 2015 r., III AUa 206/15, LEX nr 1754022 czy wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 28 maja 2014 r., III AUa 294/14, LEX nr 1477244).

Nie ma natomiast racji skarżący zarzucając Sądowi Okręgowemu błędne zastosowanie art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej, zgodnie z którym przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników

wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania tego zasiłku zgodnie z postanowieniami układów zbiorowych pracy lub przepisami o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego zasiłku. Przepis ten nie stanowił podstawy prawnej rozstrzygnięcia bowiem kwestią sporną było prawidłowe zastosowanie art. 42 ustawy zasiłkowej, regulującego sposób w jaki są uwzględniane w podstawie wymiaru zasiłku składniki wynagrodzenia przysługujące za okresy miesięczne, kwartalne i roczne. Skoro Sąd Okręgowy nie zastosował art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej to skarżący nie może skutecznie zarzucać w skardze błędnego zastosowanie tego przepisu.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

kc